

อิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลโครงการ ประกวดเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559-2566 *

THE CONCEPT OF HUMANIST FREEDOM IN SCI-FI SHORT STORIES WINNING SHORT STORY AWARDS, DURING 2016-2023

หลี่ ยู่¹ และ พัชรินทร์ บุรณะกร²

Yu Li¹ And Patcharin Buranakorn²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาและวรรณคดีต่างประเทศ
สถาบันเซี่ยงซือ มหาวทิยาลัยชนชาติกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

¹Graduate student, Communicative Thai as a Second Language Program, Faculty of Liberal Arts,
Huachiew Chalermprakiet University, Thailand; Lecturer, Department of Foreign Languages and Literature,
Xiangsihu College, Guangxi University for Nationalities, China

²อาจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

²Lecturer, Department of Language Studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University,
Thailand

Corresponding Author's Email: debora-lee@qq.com

วันที่รับบทความ : 19 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 29 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568

Received 19 March 2025; Revised 29 April 2025; Accepted 1 May 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้น
ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559-2566 โดยเป็นการวิจัย
เชิงคุณภาพที่ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและการวิเคราะห์เนื้อหาจากเรื่องสั้นจำนวน 122 เรื่อง
ใน 8 เล่ม ซึ่งคัดเลือกจากผลงานที่ได้รับรางวัลตามเกณฑ์การประกวดของโครงการ

Citation:

* หลี่ ยู่ และ พัชรินทร์ บุรณะกร. (2568). อิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลโครงการประกวด
เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559-2566. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 380-394.

Yu Li And Patcharin Buranakorn. (2025). The Concept Of Humanist Freedom In Sci-Fi Short Stories Winning
Short Story Awards, During 2016-2023. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 380-394.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์สะท้อนแนวคิดมนุษยนิยมด้านอิสระเสรีภาพ 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) อิสระเสรีภาพในการเลือก เช่น การเลือกอาชีพ การศึกษา คุณีชีวิต การแพทย์ การเมือง และการบริโภค แสดงถึงสิทธิในการกำหนดชีวิตตนเอง 2) อิสระเสรีภาพทางความคิด เช่น การท้าทายขอบเขตวิทยาศาสตร์ วิพากษ์ระบบสังคม และแสวงหาความรู้ใหม่ ส่งเสริมการเติบโตทางปัญญา 3) อิสระเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ เช่น การหลุดพ้นจากการควบคุมของเทคโนโลยี AI และระบบอัตโนมัติ เน้นคุณค่าของปัจเจกชน การศึกษานี้ชี้ให้เห็นบทบาทของวรรณกรรมวิทยาศาสตร์ในการตั้งคำถามเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเสรีภาพส่วนบุคคลกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พร้อมเสนอแนวทางปรับใช้เทคโนโลยีอย่างมีดุลยภาพเพื่อรักษามิติความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ: มนุษยนิยม, อิสระเสรีภาพ, เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์

Abstract

This study aims to analyze the concept of freedom rooted in humanist principles in award-winning science fiction short stories from Thailand's National Science Fiction Short Story Competition (2016-2023). Using a qualitative approach, the research employs document analysis and content analysis of 122 stories across eight anthologies, all selected based on the competition's criteria. The findings highlight three core dimensions of humanist freedom reflected in the stories : 1. Freedom of Choice : including career, education, relationships, healthcare, political engagement, and consumption, emphasizing individuals' right to self-determination; 2. Freedom of Thought : manifested through challenging scientific boundaries, critiquing societal systems, and pursuing new knowledge, fostering intellectual and ethical growth; 3. Freedom of Human Dignity : centered on emancipation from technological control (e.g., AI and automation) while affirming individual autonomy and the intrinsic value of humanity. The study underscores science fiction literature's critical role in raising ethical questions about the tension between personal liberty and technological progress. It advocates for balanced technological integration that

safeguards the essence of human dignity and creativity.

Keywords: humanism, freedom, sci-fi short story

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) กำลังกำหนดทิศทางวิถีชีวิตมนุษย์อย่างลึกซึ้ง แนวคิดมนุษยนิยมในฐานะปรัชญาที่มุ่งอธิบายความจริงแท้แห่งคุณค่ามนุษย์ผ่านสามสาขาหลัก อภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา (พระมหาอำนาจ พลบุญโญ (สวัสติ), 2558 : 50) กำลังถูกท้าทายด้วยคำถามใหม่ว่าด้วยขอบเขตของ “ความเป็นอิสระเสรีภาพทางความคิดและการดำเนินชีวิตในสังคม” งานวิจัยล่าสุดของ Smith และคณะชี้ให้เห็นว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสร้างความตึงเครียดระหว่างเสรีภาพส่วนบุคคลกับระบบอัตโนมัติ (2022) โดยเฉพาะในบริบทสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยังขาดการศึกษาอย่างลึกซึ้ง

แก่นของมนุษยนิยมเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ 5 ด้าน ได้แก่ อิสระเสรีภาพ คุณค่าและศักดิ์ศรี ความรัก ความรู้คู่คุณธรรม และความสุข (ราชบัณฑิตยสถาน, 2540 : 44) อย่างไรก็ตาม ในยุคดิจิทัล แนวคิดอิสระเสรีภาพถูกตีความใหม่ผ่านการผสมผสานระหว่างจริยธรรมทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมท้องถิ่น (Johnson และ Lee, 2021) ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไทย (2565) ที่พบว่ากว่า 67% ของประชากรกังวลเกี่ยวกับการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดย AI

วรรณกรรมแนววิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องสั้นที่ผ่านการคัดเลือกจากโครงการประกวดเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์แห่งชาติระหว่างปี 2559-2566 ถือเป็นกระจกสะท้อนความขัดแย้งและโอกาสของมนุษย์ในบริบทดังกล่าวได้อย่างแหลมคม งานวิจัยของ Chen (2020) วิเคราะห์ว่าเรื่องสั้นวิทยาศาสตร์เอเชียมักใช้แนวคิด “การต่อต้านระบบ” เพื่อสะท้อนปัญหาจริยธรรม ขณะที่การศึกษาในประเทศไทยยังจำกัดอยู่ที่การตีความผ่านมุมมองปรัชญาตะวันตก โครงการประกวดฯ มีเกณฑ์การตัดสินเน้นการสร้างโลกสมมุติที่สอดคล้องกับหลักโลกอนาคตและการวิพากษ์จริยธรรมทางเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับกรอบทฤษฎี Posthumanism ของ Braidotti (2019) ที่เสนอให้ทบทวนนิยามความเป็นมนุษย์ในยุคเทคโนโลยี

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการศึกษาที่ผ่านมาเช่นของ Klaus (2021) มุ่งวิเคราะห์ประเด็นเสรีภาพในบริบทสากล แต่ขาดการเชื่อมโยงกับบริบทเฉพาะของสังคมไทยที่กำลังเผชิญ “การรบกวนทางเทคโนโลยี” (Disruptive Technology) นอกจากนี้ งานวิจัยของ

Tanaka (2022) ซึ่งช่องว่างการวิเคราะห์วรรณกรรมวิทยาศาสตร์ไทยผ่านแนวคิดมนุษยนิยมแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์การนำเสนออิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลระหว่างปี พ.ศ. 2559-2566 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความตัวบท (Hermeneutics) ตามแนวทางของ Krippendorff (2018) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเรื่องสั้น 122 เรื่อง จาก 8 เล่ม ซึ่งคัดเลือกตามเกณฑ์การประกวดที่เน้นการสร้างสรรค์โลกสมมุติและจริยธรรมทางเทคโนโลยี การศึกษานี้ไม่เพียงตอบคำถามว่าวรรณกรรมวิทยาศาสตร์ยุคดิจิทัลสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างเสรีภาพส่วนบุคคลกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างไร แต่ยังเสนอแนวทางปฏิบัติสำหรับนักพัฒนาเทคโนโลยีและผู้กำหนดนโยบายในการรักษาสมดุลระหว่างนวัตกรรมกับศักดิ์ศรีมนุษย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดมนุษยนิยมในการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566 มีผู้วิจัยหลายท่านได้ใช้แนวคิดนี้ในการทำวิจัย ดังเช่น พาติศ จงหมายกลาง¹ อธิรัตน์ แสงแก้ว² และ ธเนศ ปานหัวไผ่³ (2562) ได้ศึกษาแนวคิดมนุษยนิยมจากวรรณกรรมของแดนอรัญ แสงทอง 5 เล่ม ผลการวิจัยพบว่ามนุษยนิยมคือแนวคิดที่มีพื้นฐานว่ามนุษย์เป็นที่มาของสารัตถะและคุณค่า ตลอดจนให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ทุกคนในการกำหนดแนวทางพัฒนาตนเองสู่ความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ อีกทั้ง วิสิทธิ์ อนันต์ศิริประภา (2562) ได้ศึกษาแนวคิดของปรัชญามนุษยนิยมที่ปรากฏในภาพยนตร์ของอาคิระ คูโรซาวาจำนวน 27 เรื่อง พบว่า ภาพยนตร์ได้แสดงแนวคิดของปรัชญามนุษยนิยมซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้ (1) การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (2) มนุษย์ควรทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (3) จงเชื่อมั่นในตัวมนุษย์ (4) ความเป็นมนุษย์มีคุณค่าเหนือสิ่งอื่นใด (5) มนุษย์เป็นมิตรกันหรือเป็นพีเป็นน้องกัน (6) มนุษย์ควรไว้นับถือเชื่อใจกัน (7) มนุษย์เป็นผู้กำหนดชีวิตของตนเองได้ (8) คุณค่าของความเป็นมนุษย์มีได้อยู่ที่การแสวงหาความสุขทางวัตถุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทเรื่องสั้น (Textual Analysis) ของเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566 จำนวน 8 เล่ม ได้แก่ เสี้ยวบทสนทนานิรันดร์ มายามนุษย์เทียม ศักราชประดิษฐ์ อ้อมกอดรักผู้พิทักษ์เวลา ฉากสุดท้ายในคืนฝันของฆาตกร ปริศนาสุดท้ายของคำทำนาย และฝันชั่วนิรันดร์ของแมงมุสลักข์ รวมเรื่องสั้นจำนวน 122 เรื่อง โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดมนุษยนิยมเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย 2) ศึกษาเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์รวมเล่มแล้วจำนวน 8 เล่ม เรื่องสั้นจำนวน 122 เรื่อง 3) วิเคราะห์แนวคิดมนุษยนิยมด้านอิสระเสรีภาพในเรื่องสั้น 4) นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

มนุษยนิยมเน้นคุณค่าของเสรีภาพส่วนบุคคลทั้งในด้านความคิดและการกระทำ สนับสนุนการตัดสินใจและแสดงออกอย่างอิสระโดยไม่ถูกจำกัดจากรัฐหรือสถาบันอื่น ๆ เน้นสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและเลือกวิถีชีวิตตามค่านิยมส่วนตัว ช่วยเสริมสร้างสังคมที่เคารพความแตกต่างและส่งเสริมการพัฒนาทางปัญญาและวัฒนธรรม ทำให้แต่ละบุคคลพัฒนาศักยภาพและอัตลักษณ์ของตนอย่างอิสระ จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566 พบว่า อิสระเสรีภาพในเรื่องสั้นดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ อิสระเสรีภาพในการเลือก อิสระเสรีภาพทางความคิด และอิสระเสรีภาพในความเป็นมนุษย์

1. อิสระเสรีภาพในการเลือก

1.1 อิสระเสรีภาพในการเลือกอาชีพ

เรื่องสั้น “นักเขียนผู้โยนแอปเปิลทิ้งในฉากสุดท้าย” กล่าวถึงโลกอนาคตที่มนุษย์แท้ ๆ ยังคงประกอบอาชีพเขียนงานวรรณกรรมที่หุ่นยนต์และเครื่องจักรหุ่นยนต์ไม่สามารถทดแทนได้ ดังตัวอย่างเช่น “หลังจากที่เราแต่งงานได้ไม่นาน อาชีพของเราก็ถูกยึดครองโดยหุ่นยนต์เป็นเวลาเดียวกันกับที่ธนาคารไม่ต้องการพนักงานเช่นคุณแล้ว เพราะเอไอคำนวณได้แม่นยำกว่ามนุษย์ ... ผมหันเหไปทางด้านการเขียนเพราะมีพื้นฐานอยู่บ้างซึ่งได้จากการอ่าน และคิดว่าอย่างไรเสียหุ่นยนต์คงไม่ก้าวไกลในวิชาชีพนี้” (อินทอรพณ, 2564 : 29) จากตัวอย่างพบว่า

อิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในสถานการณ์ที่ตัวละครเอกตกงานและหันมาเขียนงานวรรณกรรม สะท้อนถึงอิสระในการเลือกอาชีพ แม้ตัวละครจะถูกจำกัดในโลกที่เทคโนโลยีและหุ่นยนต์ทำงานแทนมนุษย์ การที่ตัวละครยังเลือกเขียนงานวรรณกรรมได้ ไม่เพียงเพื่อหาเลี้ยงชีพ แต่ยังแสดงถึงอิสระเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดและการเลือกอาชีพที่ไม่ถูกจำกัดโดยเทคโนโลยี

1.2 อิสระเสรีภาพในการเลือกการศึกษา

เรื่องสั้น “A NEW HOPE” กล่าวถึงอลันค้นพบว่าพ่อของเขาขาดการติดต่อขณะค้นหาดาวเคราะห์ต่างดาวที่เหมาะสมสำหรับมนุษย์บนโลก เพื่อช่วยชีวิตพ่อและมวลมนุษยชาติ ออลันจึงศึกษาและค้นคว้าสมการวาร์ป ดังตัวอย่างเช่น “เราสามคน ผม เมสัน และเกรซ เราค้นคว้าเรื่องราวของรูนอน สถานที่ซึ่งอาจมีรูนอนปรากฏอยู่ รูปแบบของรูนอน ดาวไอเอสเอส-326 และอีกหลายเรื่อง เย็นวันนี้ก็เช่นกัน เรานัดกันที่ห้องสมุดของสำนักงาน หลังจากกินข้าวเสร็จแล้ว เราสามคนก็หยิบหนังสือที่คิดว่าน่าจะเกี่ยวข้องมานั่งเปิดดู แต่ไม่แน่ใจนักว่าหนังสือนิยายที่เมสันกำลังอ่านจากเกี่ยวข้องกับ เกรซ อ่านเท็กซัสบู๊กับทุกเล่มที่เกี่ยวข้องกับฟิสิกส์ทฤษฎี ส่วนผมเปิดหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตจากโน้ตบุ๊กคอมพิวเตอร์” (สหรัฐ เหลี่ยมเพ็ง, 2559 : 230-231) จากตัวอย่างพบว่า การศึกษาสมการวาร์ปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนร่วมงาน สะท้อนอิสระเสรีภาพในการเลือกแหล่งความรู้ เช่น หนังสือ ตำรา และอินเทอร์เน็ต การรวมตัวของตัวละครหลายตัวในห้องสมุดเพื่อค้นคว้าและศึกษาเพิ่มเติม แสดงให้เห็นว่าทุกคนสามารถใช้สิทธิในการเลือกการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของตนเอง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและการแก้ปัญหาท้าทายต่อมนุษยชาติ

1.3 อิสระเสรีภาพในการเลือกคู่ชีวิต

เรื่องสั้น “ฉันและแอดัม” กล่าวถึงเรื่องของอิวา หญิงผู้มีความสามารถในการคิดอย่างอิสระ ตัดสินใจออกแบบหุ่นยนต์อัจฉริยะตามความต้องการของตัวเองหลังจากผิดหวังกับการคบหาผู้ชายหลายคน และแอบแต่งงานกับหุ่นยนต์อัจฉริยะหุ่นนี้ ดังตัวอย่างเช่น “เราแต่งงานกันมา 4 ปีแล้ว แอดัมมีเอไอที่เรียนรู้และตอบสนองได้ในแบบที่ฉันต้องการ อาหาร เครื่องดื่ม นวดตัว นวดเท้า หรือแม้แต่เช็กซ์ ... แม้ฉันจะเป็นคนออกแบบเขาเองก็เถอะ...เขาเหมือนชายในฝันที่ฉันเฝ้ารอมาตลอดชีวิต...” (สิตาณัฐ จริยวิทย์วัฒน์, 2561 : 96) จากตัวอย่างพบว่า อิสระเสรีภาพในการเลือกคู่ชีวิตมีความสำคัญที่สิทธิในการเลือก ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือหุ่นยนต์ ตัวละครเอกหญิงมีอิสระในการเลือกคู่ชีวิตตามความต้องการและความพึงพอใจของเธอเอง โดย

ไม่ถูกบังคับหรือกดดันจากบุคคลอื่นหรือสังคม เธอเลือกใช้บริการจากบริษัท DYOC เพื่อออกแบบหุ่นยนต์อัจฉริยะที่ตอบสนองความต้องการของเธอในทุกด้าน การแต่งงานกับหุ่นยนต์ที่ออกแบบเอง ทำให้เธอกลายเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของตัวเอง ทั้งในด้านการสื่อสาร การดูแล และการแสดงความรัก การใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้ายังช่วยเพิ่มทางเลือกและความสะดวกสบายในการเลือกใช้ชีวิตให้เธออีกด้วย

1.4 อิสรเสรีภาพในการเลือกทางการแพทย์หรือการดูแลสุขภาพ

เรื่องสั้น “เสี้ยวบันทึก-ความทรงจำของจักรกลบกพร่องตัวหนึ่ง” กล่าวถึงหญิงชราที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคอัลไซเมอร์ระยะเริ่มต้น ใช้เงินประกันซื้อสิทธิ์เข้าอยู่ในศูนย์ดูแลคนชราที่มีหุ่นยนต์แอนดรอยด์ดูแลชีวิตประจำวันแทนมนุษย์ ดังตัวอย่างเช่น “ศูนย์ฯ จึงถูกตั้งขึ้น มีผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลคนชราและแพทย์สาขาต่าง ๆ คอยประจำการ ...เกิดเป็นคนหนึ่งที่ตัดสินใจเลือกบั้นปลายชีวิตให้ศูนย์ฯ ดูแลหลักจากคู่ชีวิตจากไป” (ปองวุฒิ รุจิระชาคร, 2559 : 36-37) จากตัวอย่างพบว่า อิสรเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในการเลือกทางการแพทย์และการดูแลสุขภาพ สะท้อนผ่านการที่ผู้คนมักเลือกดูแลตัวเองในช่วงวัยที่สามารถทำได้ แต่เมื่อคาดการณ์ว่าตนเองไม่สามารถดูแลตัวเองได้อีกต่อไป ก็มักหันไปพึ่งการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญ เช่น พยาบาลหรือแพทย์ ผู้สูงอายุสามารถเลือกเข้าศูนย์ดูแลเพื่อรับบริการครบวงจรและความสะดวกสบายจนถึงบั้นปลายชีวิต พวกเขายังสามารถใช้เงินสะสมหรือเงินประกันเพื่อแลกกับการดูแลที่มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย ช่วยลดความเหงาและความเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังมีผู้รับผิดชอบจัดการเรื่องการเก็บศพและจัดงานศพให้ด้วย

1.5 อิสรเสรีภาพในการเลือกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางสังคม

เรื่องสั้น “ปฏิกิริยาแค้น” กล่าวถึง ทวดของคริสคิดค้นเทคโนโลยีที่ใช้เซลล์เดียวสร้างทุกส่วนของร่างกาย แต่จะนำมาซึ่งผลร้าย จึงพาครอบครัวเก็บสารเคมีเป็นความลับ ดังตัวอย่างเช่น “ถึงแม้หลายคนจะพยายามยื่นข้อเสนอต่าง ๆ นานาเพื่อให้ทวดของผมเปิดปาก แต่ท่านก็ไม่ยอม จนกระทั่งท่านเสียชีวิต ความลับนั้นจึงส่งต่อมายังแคโรลินา ยายของผม ... ยายของผมหัวรั้นและไม่ยอมแพ้ ท่านพยายามเขียนจดหมายเปิดผนึกนับพันฉบับส่งถึงประชาชนทั่วทุกสารทิศ เพื่อให้พวกเขาตระหนักความร้ายกาจของกระบวนการนี้...” (นราวิษณุ เลิศหิมา, 2559 : 203) จากตัวอย่างพบว่า อิสรเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมด้านการเมืองและสังคม สะท้อนผ่านการต่อต้านกฎหมายที่ตัวละครเห็นว่าไม่เป็นธรรมและอาจส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในอนาคต การเก็บความลับของสารเคมีและการเขียนจดหมายเปิดเผยถึงประชาชนแสดงถึงการใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมทางสังคมเพื่อปกป้องความเชื่อของ

ตนเอง นี่คือการเสริมสภาพในการแสดงความคิดเห็นและต่อต้านนโยบายที่ไม่เหมาะสม ส่วนการชี้แจงผลกระทบของการเก็บสเต็มเซลล์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจ แสดงถึงสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อสังคม

1.6 อิสรเสรีภาพในการเลือกในการใช้เวลาว่างและการบริโภค

เรื่องสั้น “ฉากรักในบางโลก” กล่าวถึงชาคริต ชายวัยกลางคนที่ไม่มีความสุขในชีวิตจริง ได้รับความสุขจากความฝันผ่านบริษัทสร้างฝัน ดังตัวอย่างเช่น “ดรีมเวิลด์แอนดส์สลิปปีไทม์ คัมพานี” เป็นบริษัทที่เปิดให้บริการความฝันแก่นักท่องเที่ยว มีความฝันมากมายนับร้อยนับพันแบบให้เลือก ผู้ท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ทั้งในโลกอดีตที่สูญสลาย โลกอนาคตที่ยังมาไม่ถึง และโลกจินตนาการที่ไม่มีอยู่จริง” (ปิยะโชค ถาวรมาศ, 2560 : 144) จากตัวอย่างพบว่า อิสรเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมที่บุคคลสามารถเลือกใช้เวลาว่างท่องเที่ยวในโลกเสมือนจริงตามความต้องการ สะท้อนการมีเสรีภาพในการเลือกใช้ชีวิตและทำกิจกรรมที่ชอบ การที่ทุกคนสร้างตัวตนในรูปแบบใดก็ได้ในโลกเสมือนจริง แสดงถึงอิสรเสรีภาพในการบริโภคและแสดงออกถึงตัวตนตามความต้องการและความฝันของแต่ละคน โดยสรุป ผู้คนมีอิสรเสรีภาพในการตัดสินใจและใช้ชีวิตตามวิถีที่ต้องการ รวมถึงการแสวงหาความสุขในชีวิต

1.7 อิสรเสรีภาพในการเลือกที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม

เรื่องสั้น “วิญญูะเวลา” กล่าวถึง นพทำงานที่บ้านเพื่อดูแลภรรยาที่นั่งรถเข็นและมีความทรงจำไม่สมบูรณ์ ดังตัวอย่างเช่น “โตะไม้ยาวเกือบ 4 เมตรวางอุปกรณ์และเครื่องมือต่างมากมายระเกะระกะ ยังมีทั้งคอมพิวเตอร์และเอกสาร กระดาษ หนังสือที่กองไว้ข้างหนึ่ง ซึ่งดูเหมือนว่าจะหยิบจับหาอันใดไม่ค่อยเจอ แต่เจ้าของเขาคงรู้ดี เพราะใช้ที่ตรงนั้นนั่งทำงานประจำ” (จักรพงษ์ จินะวงษ์, 2560 : 94) จากตัวอย่างพบว่า อิสรเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมด้านความต้องการที่เฉพาะเจาะจงในชีวิตส่วนบุคคล แสดงถึงบุคคลมีอิสรเสรีภาพในการเลือกและจัดการที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมของตนเอง ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญของมนุษยนิยม การให้ความสำคัญกับความต้องการส่วนตัวและความสามารถในการปรับตัวช่วยให้บุคคลสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. อิสรเสรีภาพทางความคิด

2.1 อิสรเสรีภาพในการสำรวจและท้าทายขอบเขตของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่องสั้น “เมมโมรี่พอยต์” กล่าวถึง ดอกเตอร์เซนพัฒนาโครงการเมมโมรี่พอยต์โดย

สกัด DNA จากเลือดที่แข็งแรงของลูกค้าและใช้รีเบิร์ตแคปซูลในการซ่อมแซมหรือสร้างส่วนที่เสียหายของร่างกายใหม่ ดังตัวอย่างเช่น “บริเวณปากแผลที่ถูกฟันด้วยดาบจนขาดก็เกิดแสงสีเขียวระยิบระยับเล็ก ๆ คล้ายแสงจากพรายน้ำทะเลก่อตัวจาง ๆ ที่ปลายบาดแผล เพียงไม่นานกระดูกท่อนแขนค่อย ๆ งอกออกมาช้า ๆ พร้อมกับเส้นเลือดและเส้นเอ็นค่อย ๆ ยืดอกมารับกับกระดูกจนไม่น่าเชื่อ” (สุวรรณ อำไพ, 2561 : 63) จากตัวอย่างพบว่า แนวคิดมนุษยนิยมที่เน้นอิสระเสรีภาพในการสำรวจและท้าทายขอบเขตของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะการสร้างเทคโนโลยีเพื่อฟื้นฟูร่างกายและรักษาส่วนที่เสียหาย ช่วยให้นุชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แนวคิดนี้ส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือและพัฒนามนุษย์อย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ ตัวอย่างดังกล่าวชวนให้ผู้อ่านคิดถึงความเป็นไปได้และผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในการฟื้นฟูร่างกายและสุขภาพ การค้นพบและการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาชีวิตมนุษย์ควรได้รับการสำรวจและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.2 อิสระเสรีภาพในการตั้งคำถามและวิพากษ์วิจารณ์ต่อระบบสังคมและการเมือง

เรื่องสั้น “โอบิบัน” กล่าวถึง รัฐบาลอ้างว่าสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ออกนโยบายให้ประชาชนอยู่ในบ้านอย่างถาวร และสร้างโลกเสมือนจริงเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อเวลาผ่านไป วันรุ่งขึ้นเริ่มตั้งคำถามถึงความจริงในโลกเสมือนนี้ ดังตัวอย่างเช่น “เธอไม่อาจมองโลกเสมือนจริงเป็นโลกได้อีกแล้ว เมื่อเข้าไปในโลกเสมือนจริง ไปเรียนหนังสือ ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน ความคิดในหัวเธอยิ่งชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ ว่าทั้งหมดนี้ไม่ใช่ของจริง มันเพียงลวงประสาทสัมผัสเธอก็เท่านั้น แล้วเธอก็เริ่มสงสัยว่าในชีวิตของเธอมีสิ่งใดที่จริงบ้างนะ” (รินรดา คงพิบูลย์กิจ, 2563 : 172-173) จากตัวอย่างพบว่า การที่ตัวละครเอกเริ่มตั้งคำถามถึงความเป็นจริงของโลกเสมือนและชีวิตในบ้าน สะท้อนอิสระเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ระบบสังคมและการเมือง เธอมองว่าบ้านเป็นเหมือนกรงขัง ที่มาของความอึดอัดและการถูกกักขังทางจิตใจ ซึ่งกระตุ้นให้เธอค้นหาความจริง อิสระเสรีภาพในการตั้งคำถามเกี่ยวกับโลกที่รัฐบาลสร้างขึ้น ซึ่งไม่สามารถแทนที่ชีวิตจริงได้ ช่วยเปิดโอกาสให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาสังคม และสร้างความตระหนักรู้ที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความเป็นจริงของชีวิต

2.3 อิสระเสรีภาพในการแสวงหาความเข้าใจใหม่ ๆ ทางจิตวิทยา

เรื่องสั้น “ฝนตกอย่างไรนัยอนาคต” กล่าวถึงโลกที่มนุษย์ไม่มีการแก่และตาย และไม่มีทารกเกิดใหม่ แต่ยังมีคนกลุ่มหนึ่งที่ปฏิเสธการรักษาโรคร้ายเนื่องจากเชื่อว่าความตายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตที่มีความหมาย โดยมองว่าความหมายของชีวิตไม่ได้อยู่ที่ความยาวนาน แต่คือ

การเข้าใจและยอมรับธรรมชาติของชีวิตเอง ดังตัวอย่างเช่น “นั่นคือประเด็นของผมครับ งานศพ ความตาย ชีวิต ทั้งผมทั้งคู่ คุณ คิดดูสิครับ เราไม่แก่ไม่ตาย เรามีสัมพันธ์รักเพื่อความสุข เรามีชีวิตอยู่จริงหรือครับ หากปราศจากความตาย เราทำอะไรกับหินและดิน เราแทบไม่ให้งานเนิด ทารกแล้วด้วยซ้ำ สัตว์เลี้ยงเหล่านั้นตายแทนเราครับ และในเวลาเดียวกัน มันทำให้คำว่าชีวิต ชัดขึ้น” (อริยชัย แจ่มสว่าง, 2561 : 90-91) จากตัวอย่างพบว่า อิสระเสรีภาพในการแสวงหาความเข้าใจใหม่ ๆ ทางจิตวิทยาเกี่ยวข้องกับการตั้งคำถามและทบทวนความหมายของชีวิตและความตาย การสงสัยเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่และความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งรอบข้าง เช่น การมองว่าสัตว์เลี้ยงช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตและความตาย การพิจารณาสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย และการเสนอแนวคิดที่ทำหายความเชื่อเดิม อาจช่วยให้เข้าใจความรู้สึกและการกระทำของมนุษย์ในมุมมองที่ลึกซึ้งและหลากหลายขึ้น

3. อิสระเสรีภาพในความเป็นมนุษย์

3.1 อิสระเสรีภาพจากการหลุดพ้นการควบคุมทางจิตใจและอารมณ์

เรื่องสั้น “แอนดรอยด์ไม่เอาไหนของพ่อ” กล่าวถึงดอกเตอร์ธนีต ผู้เป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ทุ่มเทชีวิตในการวิจัยเทคโนโลยีไบโอนิกส์เพื่อสร้างอวัยวะเทียมที่ช่วยให้ผู้สูญเสียกลับมาใช้ชีวิตปกติ ความมุ่งมั่นนี้ทำให้เขาลืมใส่ใจครอบครัวของเขา แต่เขาไม่เคยลืมเป้าหมายชีวิตของตน ดังตัวอย่างเช่น “ตั้งแต่จำความได้เรื่อยมา ... พ่อให้เวลากับงานมากกว่าครอบครัว สถาบันวิจัยแห่งนี้เป็นเหมือนบ้านพ่อมากกว่าบ้านที่แท้จริงหลังนี้” (ธัญธัช, 2560 : 62) จากตัวอย่างพบว่า อิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมที่มนุษย์มีอิสระเสรีภาพในการควบคุมทางจิตใจและอารมณ์ในการทำงานและการวิจัย แม้จะต้องมีความเสียสละส่วนตัว เช่น การทุ่มเทเวลาและพลังงานทั้งหมดให้กับงานวิจัย และความขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคล เช่น ความรักและการใส่ใจครอบครัว และความต้องการในการบรรลุเป้าหมายทางวิชาการและการวิจัยก็ตาม ไม่เคยหลงลืมความตั้งใจเดิมของทางชีวิตตน และคำนึงถึงภารกิจนั้นอยู่เสมอ

3.2 อิสระเสรีภาพจากการหลุดพ้นการเฝ้าระวังและการติดตาม

เรื่องสั้น “ปริศนาชวนิรันดร์” กล่าวถึง เนื่องจากงานดูแลคุณแม่หนัก ประมะจึงจ้างหุ่นยนต์ชื่อญาดาเป็นผู้ช่วยส่วนตัวและบันทึกชีวิตประจำวัน แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่บ้าน ประมะตัดสินใจลบข้อมูลของญาดาเพื่อป้องกันไม่ให้ตำรวจเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว ดังตัวอย่างเช่น “ประมะกล่าวก่อนจากเอื้อมือไปสัปดาห์หน้าจ่อเพื่อตั้งค่าบางสิ่ง เขาลบข้อมูลของญาดาในช่วงเวลา

ก่อนหน้านี้ 5 ชั่วโมงจนถึงตอนนี้” (กนก ญจันทร์, 2566 : 89) จากตัวอย่างพบว่า ความเชื่อถือเกินไปของหุ่นยนต์มักสร้างความกลัวและไม่ไว้วางใจให้แก่มนุษย์ ความต้องการรักษาความปลอดภัยและความสงบสุข ทำให้มนุษย์ต้องการควบคุมและเฝ้าระวังเพื่อป้องกันสิ่งที่ไม่คาดเดาได้ ในฐานะผู้ควบคุม มนุษย์มีอำนาจเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่หุ่นยนต์เก็บรวบรวม สามารถเข้าถึงและลบข้อมูลได้ตามต้องการ สะท้อนอิสระเสรีภาพของมนุษย์ในการเฝ้าระวังและติดตาม

3.3 อิสระเสรีภาพจากการหลุดพ้นจากการควบคุมโดย AI หรือระบบอัตโนมัติ

เรื่องสั้น “บริการสร้างความเป็นส่วนตัว” กล่าวถึง ชาวิตเบื่อหน่ายกับข้อมูลส่วนตัวของเขาถูกเปิดเผยอยู่ตลอดเวลา จึงซื้อบริการความเป็นส่วนตัวทำให้เขาหายไปจากโลกดิจิทัลในช่วงเวลาที่ใช้บริการ ดังตัวอย่างเช่น “พื้นที่นี้ก็เป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางดิจิทัลหนาแน่นที่สุด ทุกกิจกรรมเปลี่ยนเป็นข้อมูลมหาศาลส่งไปยังเครือข่ายดิจิทัลกระจายข้อมูลจากผู้คนอยู่เสมอ แต่ครั้งนี้โลกดิจิทัลจะไม่ได้ข้อมูลของชาวิต บริการสร้างความเป็นส่วนตัวทำให้โลกดิจิทัลไม่รู้จกเขาได้จริง ๆ” (ปิยะโชค ภาวราศ, 2561 : 24) จากตัวอย่างพบว่า เรื่องสั้นนี้สะท้อนความพยายามของมนุษย์ในการรักษาอิสระเสรีภาพและความเป็นส่วนตัวในโลกที่ถูกปกครองโดย AI หรือระบบอัตโนมัติ การที่บุคคลซื้อบริการความเป็นส่วนตัวเพื่อหายไปจากโลกดิจิทัล แสดงถึงความต้องการควบคุมข้อมูลส่วนตัวและชีวิตของตนเอง แม้บริการนี้จะให้ความเป็นส่วนตัวชั่วคราว แต่ยังคงพึ่งพาเทคโนโลยี แสดงว่าอิสระเสรีภาพนี้ถูกจำกัด

3.4 อิสระเสรีภาพในการหลุดพ้นจากการใช้เทคโนโลยี

เรื่องสั้น “แซกโซโฟนเหล็กกล้า” กล่าวถึง การพัฒนาอย่างรวดเร็วของชิปที่ใช้ในหุ่นยนต์ทำให้หุ่นยนต์เต็มไปด้วยอารมณ์และจิตวิญญาณเหมือนมนุษย์ บีบพื้นที่การอยู่อาศัยของมนุษย์ กระตุ้นให้มนุษย์คิดถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และหุ่นยนต์อีกด้วย ดังตัวอย่างเช่น “ฉันพบวิธีเอาชนะพวกหุ่นยนต์แล้ว ก็แค่นายต้องใช้สมองแบบมนุษย์คิด หาช่องทางทำมาหากิน จากนั้นก็ใช้พวกหุ่นยนต์เป็นตัวช่วยแรงงาน แค่นั้นเอง ! ... ตราบใดที่พวกหุ่นยนต์ยังคิดเองไม่ได้ แต่งเพลงเองไม่เป็น เราก็คงเป็นต่อนะ” (สงกรานต์ ประสาทเขตต์การ, 2559 : 87) จากตัวอย่างพบว่า การมีอิสระในการหลุดพ้นจากการใช้เทคโนโลยีสมจริงทำได้โดยการเลือกใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่พึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป การใช้หุ่นยนต์เป็นเครื่องมือช่วยทำงานแทนการให้เทคโนโลยีควบคุมชีวิต การใช้ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถของมนุษย์ การมีอิสระในการตัดสินใจ และการรักษาความเป็นมนุษย์ที่เทคโนโลยีไม่สามารถแทนที่ได้

อภิปรายผล

สรุปผลการวิจัยที่เด่นชัด คือ เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566 แสดงให้เห็นอิสรเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมทั้งหมด 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) อิสรเสรีภาพในการเลือก ได้แก่ อาชีพ การศึกษา คู่ชีวิต การแพทย์ การเมือง แสดงถึงสิทธิในการกำหนดชีวิตตนเอง 2) อิสรเสรีภาพทางความคิด ได้แก่ การท้าทายวิทยาศาสตร์ วิพากษ์สังคม แสวงหาความรู้ใหม่ ส่งเสริมการเติบโตทางปัญญา 3) อิสรเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การหลุดพ้นจากการควบคุมของเทคโนโลยี AI และระบบอัตโนมัติ เน้นคุณค่าของความเป็นปัจเจก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด/ทฤษฎีของ พระมหาอำนาจ (2558 : 50) กล่าวว่า มนุษยนิยมเป็นปรัชญาที่เน้นการศึกษาความจริงและคุณค่าของมนุษย์ โดยครอบคลุม 3 สาขาหลัก ได้แก่ 1) อภิปรัชญา - ศึกษาความเป็นจริงของมนุษย์ 2) ญาณวิทยา - ศึกษาวิธีการแสวงหาความรู้ 3) คุณวิทยา - ศึกษาคุณค่าของชีวิตโดยเน้นเสรีภาพทางความคิดและการดำเนินชีวิตในสังคม และยังสอดคล้องกับแนวคิด/ทฤษฎีของ เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547 : 89) กล่าวว่า มนุษยนิยมเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของมนุษย์ ที่เน้นธรรมชาติผลประโยชน์ และอุดมคติของมนุษย์เอง แบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลัก คือ (1) อเทวนิยม ที่ปฏิเสธพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด และ (2) เหตุผลนิยมสมัยใหม่ ที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ทั้งด้านจริยธรรมและการปฏิบัติ โดยไม่ต้องพึ่งพิงสิ่งเหนือธรรมชาติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ วิสิทธิ์ อนันต์ศิริประภา (2562) ศึกษาปรัชญามนุษยนิยมในภาพยนตร์ของอาคิระ คูโรซาวา พบว่า (1) การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (2) มนุษย์ควรทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (3) จงเชื่อมั่นในตัวมนุษย์ (4) ความเป็นมนุษย์มีคุณค่าเหนือสิ่งอื่นใด (5) มนุษย์เป็นมิตรกันหรือเป็นพี่เป็นน้องกัน (6) มนุษย์ควรไว้น้ำใจแก่กัน (7) มนุษย์กำหนดชะตาชีวิตตนได้โดยตนเอง (8) คุณค่าของความเป็นมนุษย์มีได้อยู่ที่การแสวงหาความสุขทางวัตถุ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ บุรณะกร (2538) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวคิดมนุษยนิยมในวรรณกรรมของพิบูลศักดิ์ ละครพล พบว่า ธรรมชาติของมนุษย์ที่สมบูรณ์ควรมีจิตใจงาม มีศักดิ์ศรี เป็นอิสระทางความคิด และรับผิดชอบชีวิตตนเอง รู้จักเลือกทางเดินที่เหมาะสม เคารพตนเอง เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต แต่ยังคงมีความฝัน ความรัก และความหวัง โดยความสุขแท้อยู่ที่ความพึงพอใจภายใน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดมนุษยนิยมกับเสรีภาพส่วนบุคคลผ่านการวิเคราะห์เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566 โดยเน้นประเด็นการตัดสินใจอิสระและการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ ผลการศึกษาชี้ว่าเสรีภาพในการเลือกอาชีพ การศึกษา และการตั้งคำถามทางสังคมเป็นปัจจัยเร่งการพัฒนาศักยภาพมนุษย์และนวัตกรรม พร้อมเสนอแนวทางปรับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดอิสระ และวิเคราะห์บทบาทสองด้านของเทคโนโลยีทั้งในแง่การยกระดับคุณภาพชีวิตกับความเสี่ยงต่อความเป็นมนุษย์ โดยเน้นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมควบคู่กับการรักษามิติทางความคิดและสร้างสรรค์ที่โดดเด่นของมนุษย์ ซึ่งไม่อาจถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาพบว่าเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์สะท้อนแนวคิดมนุษยนิยมด้านอิสระเสรีภาพ 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) อิสระเสรีภาพในการเลือก ได้แก่ อาชีพ การศึกษา คู่ชีวิต การแพทย์ การเมือง แสดงถึงสิทธิในการกำหนดชีวิตตนเอง 2) อิสระเสรีภาพทางความคิด ได้แก่ การท้าทายวิทยาศาสตร์ วิพากษ์สังคม แสวงหาความรู้ใหม่ ส่งเสริมการเติบโตทางปัญญา 3) อิสระเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การหลุดพ้นจากการควบคุมของเทคโนโลยี AI และระบบอัตโนมัติ เน้นคุณค่าของความเป็นปัจเจก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาวิจัย เรื่อง ผลกระทบของแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผู้อ่าน
2. ควรศึกษาวิจัย เรื่อง อิทธิพลของวรรณกรรมที่นำเสนอภาพเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วที่มีต่อเสรีภาพของตัวละครมนุษย์
3. ใช้ผลวิจัยเป็นฐานสนทนาวัดด้วยจริยธรรม ทิศทางของวิทยาศาสตร์ และอิสระเสรีภาพของมนุษย์ในสังคมอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กนก ญจันทร์. (2566). ปริศนาชัวนิรันดร์ ใน ผันชัวนิรันดร์ของแมวมุสลัักษณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 75-89). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- กรมส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2565). รายงานสถานะเทคโนโลยีไทยปี 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- จักรพงษ์ จินะวงษ์. (2560). วัฏฏะเวลา ใน มายามนุษย์เทียม (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 93-112). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. (2547). พจนานุกรมปรัชญาอังกฤษ-ไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โปแดง.
- ชุลีพร เอี่ยมประดิษฐ์. (2563). การนำเสนอแนวคิดมนุษยนิยมในนวนิยายรางวัลยุคลินไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธัญธัช. (2560). แอนดรอยด์ไม่เอาไหนของพ่อ ใน มายามนุษย์เทียม (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 48-70). กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊คส์.
- นราวิชญ์ เลิศหิม. (2559). ปฏิกริยาแค้น ใน เสี้ยวบทสนทนานิรันดร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 195-212). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- ปองวุฒิ รุจิระชาคร. (2559). เสี้ยวบันทึกความทรงจำของจักรกลมพร่องตัวหนึ่ง ใน เสี้ยวบทสนทนานิรันดร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 31-53). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- ปิยะโชค ถาวรมาศ. (2560). ฉากรักในบางโลก ใน ฉากสุดท้ายในคืนฝันของฆาตกร (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 67-78). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- ปิยะโชค ถาวรมาศ. (2561). บริการสร้างความเป็นส่วนตัว ใน กุหลาบบนดวงจันทร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 21-36). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- พระมหาอำนาจ พลบุญโญ (สวัสดี). (2558). คู่มือมนุษยนิยมในวรรณกรรมไทยเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : วาราทับลิขชิง.
- พัชรินทร์ บุรณะกร. (2538). แนวคิดมนุษยนิยมในวรรณกรรมของพิบูลศักดิ์ ละครพล. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2540). พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : กองธรรมศาสตร์และการเมือง.

- รินรดา คงพิบูลย์กิจ. (2563). โบายบิน ใน อ้อมกอดรักผู้พิทักษ์เวลา (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 163-177). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊กส์.
- วิสิทธิ์ อนันต์ศิริประภา. (2562). ปรัชญามนุษยนิยมในภาพยนตร์ของอาคิระ คูโรซาวา. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 23 (3). 46-59.
- สงกรานต์ ประสาทเขตต์การ. (2559). แฮ็กโซโฟนเหล็กกล้า. ใน เสี้ยวบทสนทนานิรันดร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 79-102). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊กส์.
- สหรัฐ เหลี่ยมเพ็ง. (2559). A NEW HOPE. ใน เสี้ยวบทสนทนานิรันดร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 215-239). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊กส์.
- สิตาณัฐ จริยวิทย์วัฒน์. (2561). ฉันทและแอดัม. ใน กุหลาบบนดวงจันทร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 95-107). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊กส์.
- สุวรรณ อำไพ. (2561). เมมโมรี่พอยต์. ใน กุหลาบบนดวงจันทร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 55-73). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊กส์.
- อริญชัย แจ่มสว่าง. (2561). ฝนตกอย่างไรนัยอนาคต. ใน กุหลาบบนดวงจันทร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 77-92). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊กส์.
- อินทร อรพันธ์. (2564). นักเขียนผู้โยนแอปเปิลทิ้งในฉากสุดท้าย ใน ฉากสุดท้ายในคืนฝันของฆาตกร (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 25-36). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊กส์.
- Braidotti, R. (2019). *Posthuman Knowledge*. UK: Polity Press.
- Chen, L. (2020). Resistance Narratives in Asian Sci-Fi . *Science Fiction Studies*, 47 (3) , 401-418.
- Johnson, M., & Lee, S. (2021). Digital Humanism: A Cross-Cultural Perspective. *Journal of Humanistic Psychology*, 61(2), 198-215.
- Klaus, T. (2021). AI and Human Rights: A Global Challenge. *Human Rights Review*, 22 (4) , 511-529.
- Smith, J., et al. (2022). Technological Determinism and Human Agency. *AI & Society*, 37 (1) , 89-104.
- Tanaka, Y. (2022). Humanism in Thai Speculative Fiction. *Asian Journal of Literature*, 15 (2) , 77-94.